

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Natura 2000 Halland

Bevarandeplan för **Haverdal**

SE0510020
Fastställd
2005-12-28

Bakgrund

Länderna inom EU arbetar gemensamt för att bevara sitt växt- och djurliv för framtida generationer. En viktig del i arbetet är det ekologiska nätverket Natura 2000 där Europas mest betydelsefulla naturområden ingår. I Natura 2000 finns korkekslundar i Spanien, blommande alpängar i Österrike, vidsträckta ekskogar i England. Här ingår Europas mest värdefulla fågelmarker likväl som våtmarker med utrotningshotade grodor. Varje medlemsland ansvarar för att naturen inom landets områden får rätt skydd och skötsel så att naturvärdena bevaras på lång sikt. Grundprincipen är då att ängar även i framtiden ska skötas som ängar, skogar ska få utvecklas till naturskogar och laxen ska kunna vandra upp i vattendragen.

Hittills har Eu-kommissionen godkänt 126 områden att ingå i Natura 2000 i Halland. De flesta områdena är naturreservat. Tillsammans täcker de ca 58 000 hektar varav en stor del är vattenområde.

Lagstiftning

De EUregler som styr arbetet med Natura 2000 har införlivats i svensk lagstiftning. I miljöbalkens 7 kap. framgår bland annat att alla nya verksamheter och åtgärder som kan påverka ett Natura 2000-område måste utformas med tanke på de naturvärden som gjort att området ingår i nätverket. Den som planerar att utföra åtgärder eller starta en verksamhet, som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område, måste därför söka tillstånd hos länsstyrelsen. Om verksamheten eller åtgärderna kan genomföras utan skadliga effekter på området, lämnar länsstyrelsen tillstånd. Även verksamheter eller åtgärder utanför ett Natura 2000-område kan omfattas av tillståndsplikt. Så kan t. ex. byggnation av väg eller hus, avverkningar i eller i omedelbar närhet av ett område och alla åtgärder som kan förändra hydrologin i Natura 2000-området vara tillståndspliktiga. Verksamhet som startade före 2001 och som fortsätter utan ändring berörs inte av lagstiftningen.

Om bevarandeplanen

För varje Natura 2000-område finns en bevarandeplan. I bevarandeplanen beskrivs området och dess utpekade naturtyper och arter. Bevarandesyfte och bevarandemål har formulerats med utgångspunkt i de lokala förutsättningarna, för att utpekade arter och naturtyper skall kunna finnas kvar på lång sikt.

Bevarandeplanen ska fungera som en hjälp för fortsatt bevarande av naturvärdena i Natura 2000-området och som ett underlag vid eventuella tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska vara ett levande dokument och den kommer att ändras och kompletteras med resultat bland annat från de inventeringar som genomförs i området och när ny kunskap erhålls om naturvårdsinriktad skötsel och om arters ekologi.

Innehållet i bevarandeplanen

Beskrivning av området

Bevarandesyfte

Bevarandestatus idag

Vad kan skada områdets värden? - exempel

Bevarandeåtgärder

Befintligt skydd

Beskrivning av naturtyper och arter:

Referenser

Rödlistade arter

Kartor

Omslagsfoto:

Bevarandeplan för Haverdal

Områdeskod: SE0510020

Naturtyper: Embryonala vandrande sanddyner (2110)
Vandrande sanddyner med sandrör (vita dyner) (2120)
Permanent sanddyner med örtvegetation (grå sanddyner)* (2130)
Urkalkade permanenta sanddyner med kråkbär* (2140)
Sanddynområde med krypvide/sandvide (2170)
Trädklädda sanddyner (2180)
Dynvåtmarker (2190)
Torra sanddyner och sandfält med ljung- och kråkbärshedar (2320)
Gräsmarksdyner med borsttåtel och rödven (2330)
Nordatlantiska fukthedar med klockljung (4010)
Torra heddar (4030)
Alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade* (91E0)

Areal: 671 hektar

Kommun: Halmstad

Områdestyp: Området antogs av regeringen enligt habitatdirektivet i december 1995

Fastställd: 2005-12-28

Ansvarig: Kill Persson

Upprättad av: Martin Broberg

Haverdals Natura 2000-område är ett flygsandfält beläget vid havet i Harplingebukten. Området är med sina goda badmöjligheter mycket välbesökt framförallt under sommarhalvåret. De geovetenskapliga värdena är stora genom förekomst av bl a fossila inlandsdyner, strandhak och klapperstensvallar.

Haverdal är sedan tidigare avsatt som reservat med syfte att bevara ett för den halländska kusten särpräglad sanddynlandskap.

Vegetationen varierar kraftigt från väster till öster. Närmast havet finns en ca 30 meter bred, plan sandstrand med en sparsam vegetation av saltarv, sodaört och marviol. I sanddynerna växer de sandbindande gräsen sandrör och strandråg. På dynernas insida glesas dyngräsen ut och ersätts av krypvide. Vid dynernas fot växer bl a kråkbär ljung. Längre in mot land förekommer fukthet och sedan planterad tall och bergtall som i vissa delar även har inslag av lövträd. Markvegetationen domineras här av bl a ljung, lingon, kråkbär och renlav.

Kanin, fälthare, rådjur och ekorre är de däggdjur som man som besökare kan träffa på i området. Det finns gott om kaniner och deras hålgrävande bidrar till en för naturvården positiv

sanderosion. Ån Skintan som rinner genom området är omgiven av björk och alsumpskog med artrik flora. Skintans dalgång hyser ett rikt fågelliv med ett flertal sångare. Längs havsstränderna kan strandskata och fiskmås iakttas och under sträcktider också olika arter av rastande vadarfåglar.

I områdets östra och sydöstra del reser sig mäktiga fossila inlandsdyner be vuxna med bergtall. Den så kallade Stora Sandkullen når en höjd av ca 37 m ö h och är troligen Skandinaviens högsta sanddyn. Längst i norr, på Skallbergets sydsluttning, övergår flygsandfältet i ett klapperstensområde.

Bevarandesyfte

Bevarandesyftet är att bidra till att bevarandestatusen för naturtyperna i området (se ovan) är gynnsam inom kontinental region.

Bevarandestatus idag

Ej utredd

Vad kan skada områdets naturvärden? - exempel

Hot mot områdets naturvärden regleras delvis i reservatsföreskrifterna:

EMBRYONALA VANDRANDE SANDDYNER:

Störning av den naturliga abrasionen och successionen.

Oljeutsläpp eller annan förorening.

Kvävenedfall samt övergödning i havet kan påverka och utarma artsammansättningen och leda till igenväxning med t.ex. vresros och ett alltför kraftigt grästäck.

Igenplantering med t.ex. bergtall.

Husbehovstäcker och större täkter av sand.

Bebyggelse, vägar, anläggningar och annan exploatering.

Motorfordonstrafik, ridning.

VANDRANDE SANDDYNER MED SANDRÖR (VITA DYNER):

Alltför kraftig störning från turism och friluftsliv som medför omfattande markslitage.

Friluftsliv kan skada vegetationen och ge upphov till vinderosion och sanddrift.

Husbehovstäcker och större täkter av sand.

Plantering av dyngräs.

Igenväxning.

Kvävenedfall samt övergödning i havet kan påverka och utarma artsammansättningen och leda till igenväxning med t.ex. vresros och ett alltför kraftigt grästäck.

Terrängbanor (kan dock användas för restaurering i vissa fall).

Bebyggelse, vägar, anläggningar och annan exploatering.

PERMANENTA SANDDYNER MED ÖRTVEGETATION (GRÅ SANDDYNER),

URKALKADE PERMANENTA SANDDYNER MED KRÅKBÅR SAMT

SANDDYNAMRÅDEN MED KRYPVIDE/SANDVIDE:

Alltför kraftig störning från turism och friluftsliv som medför omfattande markslitage. När vinden får tag i underliggande sand uppkommer vinderosion och sanddrift.

Vattenerosion i större omfattning.

Husbehovstäcker och större täkter av sand. Betestryck som är så hårt att det leder till omfattande sandflykt. Igenväxning.

Skogsplantering.

Kväenedfall kan påverka artsammansättningen.

Bilvägar, skjutbanor och terrängbanor (kan i vissa fall ha en positiv effekt).

Bebyggelse, anläggningar och annan exploatering.

TRÄDKLÄDDA SANDDYNER SAMT TORRA SANDDYNER OCH SANDFÄLT MED LJUNG- OCH KRÅKBÄRSLEDAR:

Alltför kraftig störning från turism och friluftsliv som medför omfattande markslitage. När vinden får tag i underliggande sand uppkommer vinderosion och sanddrift.

Vattenerosion kan eventuellt uppkomma i upptrampade stigar och hjulspår.

Husbehovstäckter och större täkter av sand.

Igenväxning i fält- och buskskikt med för lite blottad sand.

Kväenedfall kan påverka artsammansättningen.

Avverkning och stora stormfällan.

Bilvägar, skjutbanor och terrängbanor.

Bebyggelse, anläggningar och annan exploatering.

DYNVÅTMARKER:

Utdikning – torrläggning.

Täkter.

Igenväxning.

Skogsplantering.

Kalkning.

Kväenedfall kan påverka artsammansättningen.

Anläggande av skogsbilvägar och stigar.

Bebyggelse, vägar, anläggningar och annan exploatering.

GRÄSMARKSSANDDYNER MED BORSTTÅTEL OCH RÖDVEN:

Alltför kraftig störning från turism och friluftsliv som medför omfattande markslitage. När vinden får tag i underliggande sand uppkommer vinderosion och sanddrift.

Igenväxning.

Skogsplantering Uppodling.

Kväenedfall och gödsling kan påverka artsammansättningen. Spridning av röttslam

Bebyggelse och annan exploatering.

Bevarandeåtgärder

Reservatets skötselplan är under omarbetning och kommer att vara klar år 2006.

ÖPPNA SANDDYNER

Återupptagen hävd med bete i delar av området.

Bränning och annan form av störning av växttäckets samt markstörning i delar där växttäckets stabiliserats.

Röjning av oönskad igenväxningsvegetation krävs i stora delar av området där tall, lövsly och vresros sprider sig över de tidigare öppna ytorna.

TRÄDKLÄDDA SANDDYNER

I tätbevuxna delar röjs luckor i skogen. På så sätt skapas ett större tillväxtutrymme för kvarvarande träd och förutsättningar för föryngring. Äldre, döende och döda träd lämnas.

EMBRYONALA VANDRANDE SANDDYNER SAMT VANDRANDE SANDDYNER MED SANDRÖR (VITA DYNER)

Anläggning av spångar över sanddynerna till stranden för kanalisering av turism och friluftsliv kan övervägas i vissa fall.

Ökad störningsintensitet kan övervägas i vissa fall.

PERMANENTA SANDDYNER MED ÖRTVEGETATION (GRÅ SANDDYNER), URKALKADE PERMANENTA SANDDYNER MED KRÅKBÄR, SANDDYNAMRÅDE MED KRYPVIDE/SANDVIDE, TRÄDKLÄDDA SANDDYNER, DYNVÅTMARKER, TORRA SANDDYNER OCH SANDFÄLT MED LJUNG- OCH KRÅKBÄRSHEDAR,

Inhägning av partier med skadat växttäckte kan i vissa fall övervägas för att möjliggöra läkning. Anläggning av spångar över sanddynerna till stranden för kanalisering av turism och friluftsliv kan övervägas i vissa fall.

Uppsättning av skyddsstaket så att sanddynerna stabiliseras i sitt läge och vinden hindras från att driva iväg sanden kan övervägas i vissa fall.

Måttligt bete.

Ökad störningsintensitet kan övervägas i vissa fall.

GRÄSMARKSDYNER MED BORSTTÅTEL OCH RÖDVEN:

Att variera hävden med allt från intensivt till måttligt bete kan skapa en mångfald av arter och växtsamhällen i olika successions stadier.

Med motsvarande argument kan en temporärt ökad störningsintensitet övervägas i vissa fall.

NORDATLANTISKA FUKTHEDAR MED KLOCKLJUNG SAMT TORRA HEDAR:

Att variera hävden med allt från intensivt till måttligt bete kan skapa den eftersträvarnsvärda mångfald av arter och växtsamhällen i olika successions stadier.

Med motsvarande argument kan en temporärt ökad störningsintensitet övervägas i vissa fall.

Naturtypen gynnas dessutom av återkommande bränning.

ALLUVIALA LÖVSKOGAR SOM TIDVIS ÄR ÖVERSVÄMMADE

En naturvärdesbedömning och bedömning av beståndshistorik bör göras. För skötseln krävs en bedömning med avseende på trädslag och artsammansättning bland olika organismer som epifytiska mossor och lavar, insekter och fåglar.

- Då naturvärdena främst utvecklas genom naturlig dynamik lämnas stora delar till fri utveckling.

- Gran kan behöva hållas undan om det finns risk att den tar överhanden.

ALLMÄNT OM SKÖTSEL AV SLÅTTERÄNGAR OCH BETESMARKER

Miljö- och landsbygdsprogrammets miljöersättningar innebär att jordbrukare kan få ersättning för skötsel av slåtterängar och betesmarker. Jordbrukare som uppfyller vissa generella skötselvillkor kan få en grundersättning. Länsstyrelsen beslutar om vilka marker som därutöver berättigar till tilläggsersättning och fastställer skötselvillkoren i en åtgärdsplan. Stöd för kompletterande åtgärder kan lämnas när natur- och kulturmiljövärdena kräver skötsel som lövtäkt, lieslåtter eller efterbete. Dessutom finns ett projektstöd för restaurering av slåtterängar och betesmarker.

Information och rådgivning bedrivs bland annat inom miljö- och landsbygdsprogrammets

åtgärder för kompetensutveckling av lantbrukare inom miljöområdet. Länsstyrelserna ansvarar för den regionala verksamheten och erbjuder kostnadsfritt enskild rådgivning, kurser och fältvandringar.

Befintligt skydd

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsinriktad skötsel och förvaltning av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Området är naturreservat. Strandskydd om 300 meter på land och 100 meter på vattensidan av strandlinjen råder vid havet enligt MB 7 kap. 13§

Beskrivning av naturtyper

Embryonala vandrande sanddyner

Naturvårdsverkets definition

Förstadium till sanddynbildningar bestående av krusningar, ”ripples”, eller upphöjda sandområden vid den övre delen av stranden eller av en kant vid basen på stora dyner.

Karaktärsarter: Strandkvickrot, saltarv, marviol.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Naturlig abrasion och ackumulation.

Bevarandemål

(Bevarandemålen beskriver naturtypen vid gynnsam bevarandestatus. De är av typen kvalitetsmål och ska bl. a. vara lätta att följa upp. Nedan ges förslag till sådana mål. Målen kommer i många fall att behöva ändras när basinventering är genomförd. Då kommer också alla x och y i texten nedan att bytas ut mot faktiska värden.)

Areal

Naturtypens utbredning bibehålls inom området och täcker minst x (6,7) hektar.

Strukturer och funktioner

- målformuleringen av naturtypens struktur och funktion är ännu ej fastställd. Kompletteras senare.

Typiska arter

Beskrivande arter som typiskar för naturtypen är ännu inte fastställda.

Vandrande sanddyner med sandrör (vita dyner)

Naturvårdsverkets definition

Vandrande kustnära sanddyner som formar kedjor av dynsystem längs vissa strandområden. Vegetationen består av sandbindande perenna stråväxter som sandrör. Naturtypen är successionsstadiet efter naturtypen embryonala vandrande sanddyner (2110) och förutsätter alltså aktiv dynbildning.

Karaktärsarter: Sandrör, strandråg, sandstarr, strandkvickrot och martorn

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Naturlig abrasion och ackumulation.

Förekomst av sandbindande dynggräs.

Måttligt slitage som upprätthåller ett visst inslag av blottad sand.

Bevarandemål

(Bevarandemålen beskriver naturtypen vid gynnsam bevarandestatus. De är av typen kvalitetsmål och ska bl. a. vara lätta att följa upp. Nedan ges förslag till sådana mål. Målen kommer i många fall att behöva ändras när basinventering är genomförd. Då kommer också alla x och y i texten nedan att bytas ut mot faktiska värden.)

Areal

Naturtypens utbredning bibehålls inom området och täcker minst x (20) hektar.

Strukturer och funktioner

- Öppen sand täcker x - y % av markytan.
- Vresros förekommer i mindre än x % av provytorna.
- Träd och buskar har en total krontäckning av högst 15 %.

Typiska arter

Beskrivande arter som typiskar för naturtypen är ännu inte fastställda.

Permanent sanddyner med örtvegetation (grå sanddyner)*

Naturvårdsverkets definition

Permanent, kustnära sanddyner så gott som helt koloniserade av gräs, mossor och lavar. Karaktärsarter: Borsttåtel, rödsvingel, flockfibbla, luddlosta, sandstarr, gulmåra, rödnarv, vårtåtel, sandskruvmossa, hårbjörnmossa, bägarlavar.

* Bevarandet av naturtypen har hög prioritet inom EU.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Naturtypen är beroende av hävd.

Hävd eller andra störningar som kaninbete, tramp eller mekanisk påverkan upprätthåller ett

inslag av blottad sand och är positivt för den interna dynamiken och successionen.

Bevarandemål

(Bevarandemålen beskriver naturtypen vid gynnsam bevarandestatus. De är av typen kvalitetsmål och ska bl. a. vara lätta att följa upp. Nedan ges förslag till sådana mål. Målen kommer i många fall att behöva ändras när basinventering är genomförd. Då kommer också alla x och y i texten nedan att bytas ut mot faktiska värden.)

Areal

Naturtypens utbredning bibehålls inom området och täcker minst x (20) hektar.

Strukturer och funktioner

- Öppen sand täcker 10 - 25 % av markytan.
- Vresros och bergtall förekommer ej.
- Tall och lövträd förekommer i mindre än x % av provytorna.

Typiska arter

- Minst x av de typiska arterna (se nedan) ska finnas i minst y % av provytorna.

Vårtåtel, trift, fältmalört, borsttåtel, flockfibbla, käringtand-arter, bergsyra, gul fetknopp och backtimjan.

Urkalkade permanenta sanddyner med kråkbär*

Naturvårdsverkets definition

Urkalkade, permanenta sanddyner i omedelbar anslutning till dynområden vid havsstränderna. Dynerna har en hedartad vegetation. Biotopen ingår i och är beroende av en successionsserie med naturtyperna 2110, 2120 och 2130.

Karaktärsarter: Sandstarr, kråkbär, klockljud och ljung.

* Bevarandet av naturtypen har hög prioritet inom EU.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Skyddat läge.

Hävd eller andra störningar som kaninbete, tramp eller mekanisk påverkan upprätthåller ett inslag av blottad sand och är positivt för den interna dynamiken och successionen.

Bevarandemål

(Bevarandemålen beskriver naturtypen vid gynnsam bevarandestatus. De är av typen kvalitetsmål och ska bl. a. vara lätta att följa upp. Nedan ges förslag till sådana mål. Målen kommer i många fall att behöva ändras när basinventering är genomförd. Då kommer också alla x och y i texten nedan att bytas ut mot faktiska värden.)

Areal

Naturtypens utbredning bibehålls inom området och täcker minst x (20) hektar.

Strukturer och funktioner

- målformuleringen av naturtypens struktur och funktion är ännu ej fastställd. Kompletteras senare.

Typiska arter

Beskrivande arter som typiskar för naturtypen är ännu inte fastställda.

Sanddynområde med krypvide/sandvide

Naturvårdsverkets definition

Växtsamhällen med inslag av krypvide eller sandvide mellan sanddyner i kustområden. Genom att grundvattenståndet kan variera och sandlagring kan ske i olika grad genom sanddrift är markfuktigheten på lokalerna mycket varierande, vilket ger upphov till skiftande vegetationstyper.

Karaktärsarter: krypvide, sandvide, ängsviol, vitpyrola, ängskovall.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Täckande vegetation med karaktärsarterna som medför stabilisering av sanddynen.

Viss markfuktighet.

Hävd eller andra störningar som kaninbete, markomrörning genom tramp eller mekanisk påverkan upprätthåller ett inslag av blottad sand som är positivt för den interna dynamiken och successionen.

Bevarandemål

(Bevarandemålen beskriver naturtypen vid gynnsam bevarandestatus. De är av typen kvalitetsmål och ska bl. a. vara lätta att följa upp. Nedan ges förslag till sådana mål. Målen kommer i många fall att behöva ändras när basinventering är genomförd. Då kommer också alla x och y i texten nedan att bytas ut mot faktiska värden.)

Areal

Naturtypens utbredning bibehålls inom området och täcker minst x (6,7) hektar.

Strukturer och funktioner

- målformuleringen av naturtypens struktur och funktion är ännu ej fastställd. Kompletteras senare.

Typiska arter

Beskrivande arter som typiskar för naturtypen är ännu inte fastställda.

Trädklädda sanddyner

Naturvårdsverkets definition

Trädklädda, kustnära sanddyner. Naturtypen omfattar både naturliga och seminaturliga skogar av i huvudsak tall. I södra Sverige uppträder en del buskformig ek. Jordmånen är i regel näringsfattig och marken bevuxen med ris, mossor och lavar.

Karaktärsarter: ljung, lingon, väggmossa, bägarlavar men med stora lokala variationer.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Naturtypen utgörs av trädklädda, kustnära sanddyner. Trädbeståndet eller buskvegetationen (tall, ek, björk,) binder sanden så att sanddynen förblir stabil. Träd- och buskskiktet som är är luckigt och olikåldrigt innehåller solbelyst död ved.

Jordmånen är näringsfattig och marken bevuxen med ris, mossor och lavar.

Markomrörning genom tramp eller mekanisk påverkan upprätthåller ett inslag av blottad sand och är positivt för den interna dynamiken och successionen.

Populationerna hos de typiska arterna i naturtypen minskar ej.

Bevarandemål

(Bevarandemålen beskriver naturtypen vid gynnsam bevarandestatus. De är av typen kvalitetsmål och ska bl. a. vara lätta att följa upp. Nedan ges förslag till sådana mål. Målen kommer i många fall att behöva ändras när basinventering är genomförd. Då kommer också alla x och y i texten nedan att bytas ut mot faktiska värden.)

Areal

Naturtypens utbredning bibehålls inom området och täcker minst x (130) hektar.

Strukturer och funktioner

- målformuleringen av naturtypens struktur och funktion är ännu ej fastställd. Kompletteras senare.

Typiska arter

Beskrivande arter som typiskar för naturtypen är ännu inte fastställda.

Dynvåtmarker

Naturvårdsverkets definition

Fuktiga eller vattenfyllda fördjupningar i sanddynsystem. En mängd skiftande vegetationstyper förekommer, t.ex. fuktängar, kärr eller blöta buskmarker.

Karaktärsarter: vattenpest, hästsvans, spikblad, vägtåg, odon, stagg, hundstarr, hirsstarr, vitmossor och krok mossor.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Vattenstånd med opåverkad variation.

Störning och markomrörning genom tramp eller mekanisk påverkan upprätthåller ett inslag av blottad sand och är positivt för den interna dynamiken och successionen.

Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen.

Bevarandemål

(Bevarandemålen beskriver naturtypen vid gynnsam bevarandestatus. De är av typen kvalitetsmål och ska bl. a. vara lätta att följa upp. Nedan ges förslag till sådana mål. Målen kommer i många fall att behöva ändras när basinventering är genomförd. Då kommer också alla x och y i texten nedan att bytas ut mot faktiska värden.)

Areal

Naturtypens utbredning bibehålls inom området och täcker minst x (20) hektar.

Strukturer och funktioner

- målformuleringen av naturtypens struktur och funktion är ännu ej fastställd. Kompletteras senare.

Typiska arter

Beskrivande arter som typiskar för naturtypen är ännu inte fastställda.

Torra sanddyner och sandfält med ljung- och kråkbärshedar

Naturvårdsverkets definition

Sanddyner och sandfält i inlandet med ljung- och kråkbärshedar uppbyggda av ursvallad, kvartsrik sand.

Karaktärsarter: ljung, kråkbär, sandstarr och kvastmossa.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Naturtypen är beroende av hävd.

Markomrörning genom tramp eller mekanisk påverkan upprätthåller ett inslag av blottad sand och är positivt för den interna dynamiken och successionen.

Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen.

Bevarandemål

(Bevarandemålen beskriver naturtypen vid gynnsam bevarandestatus. De är av typen kvalitetsmål och ska bl. a. vara lätta att följa upp. Nedan ges förslag till sådana mål. Målen kommer i många fall att behöva ändras när basinventering är genomförd. Då kommer också alla x och y i texten nedan att bytas ut mot faktiska värden.)

Areal

Naturtypens utbredning bibehålls inom området och täcker minst x (6,7) hektar.

Strukturer och funktioner

- Öppen sand täcker x - y % av markytan.
- Bergtall förekommer ej.

- Buskar och träd av igenväxningkaraktär täcker högst x % av ytan.

Typiska arter

- Minst x av de typiska kärlväxterarna (se nedan) ska förekomma i minst x % av provytorna.

Typiska arter

Mjölön, ljungögontröst, plattlummer.

Gräsmarksdyner med borsttåtel och rödven

Naturvårdsverkets definition

Naturtypen förekommer i inlandet på torr, silikatrik sand i fossila gräsmarksdyner bevuxna med borsttåtel och rödven och ofta med ett stort inslag av annueller. Den omfattar mer eller mindre instabila gräsmarker.

Karaktärsarter: borsttåtel, vårtåtel, sandstarr, vårspärgel, sandkrassing, rödven, lavar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Ständig markomrörning genom tramp eller mekanisk påverkan.

Visst bete hindrar igenväxning.

Måttligt markslitage som upprätthåller ett visst inslag av blottad sand.

Bevarandemål

(Bevarandemålen beskriver naturtypen vid gynnsam bevarandestatus. De är av typen kvalitetsmål och ska bl. a. vara lätta att följa upp. Nedan ges förslag till sådana mål. Målen kommer i många fall att behöva ändras när basinventering är genomförd. Då kommer också alla x och y i texten nedan att bytas ut mot faktiska värden.)

Areal

Naturtypens utbredning bibehålls inom området och täcker minst x (6,7) hektar.

Strukturer och funktioner

- Öppen sand täcker 10 - 20 % av markytan.
- Bergtall förekommer ej.
- Buskar och träd av igenväxningkaraktär täcker högst x % av ytan.

Typiska arter

- Minst x av de typiska kärlväxterarna (se nedan) ska förekomma i minst x % av provytorna.

Vårtåtel, vittåtel, borsttåtel, hedblomster, blåmunkar/monke, fältvädd, vårspärgel, sandkrassing, backtimjan.

Nordatlantiska fukthedar med klockljung

Naturvårdsverkets definition

Naturtypen återfinns på fuktiga, i regel trädlösa hedar med vitmossor och klockljung, dels i kantzonen mot myrar eller sjöar och vattendrag, dels i betespräglade fuktiga, surare marker i det äldre odlingslandskapet. Torvdjupet överskrider ej 3 dm.

Karaktärsarter: klockljung, blååtätel, granspira, borsttåg, hedsäv, ljung, klockgentiana, myrtilja och vitmossor.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Fukthedar med hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt skötsel. Många av arterna är konkurrenssvaga. Det innebär att deras möjlighet att gro och leva kvar minskar om buskar och ljung breder ut sig i slutna bestånd.

Naturtypen är i huvudsak helt öppen.

Hydrologin är opåverkad.

Naturtypen är inte påverkad av gödsling och insådd.

Populationerna av de typiska arterna i naturtypen bibehålls eller ökar.

Artsammansättningen är karaktäristisk för naturtypen utan negativ inverkan av främmande arter.

Bevarandemål

(Bevarandemålen beskriver naturtypen vid gynnsam bevarandestatus. De är av typen kvalitetsmål och ska bl. a. vara lätta att följa upp. Nedan ges förslag till sådana mål. Målen kommer i många fall att behöva ändras när basinventering är genomförd. Då kommer också alla x och y i texten nedan att bytas ut mot faktiska värden.)

Areal

Naturtypens utbredning bibehålls inom området och täcker minst x (13) hektar.

Strukturer och funktioner

- Naturtypen är väl hävdad varje år så att det inte sker någon skadlig ansamling av förna.
- Träd förekommer med högst x stammar per ha och saknas helt på delytor mindre än 0,1 ha. Buskar som vuxit upp i ett välhävdad landskap har en krontäckning av högst y %.
- Vedartad igenväxningsvegetation högre än 0,5 m förekommer ej.
- Bränning kan genomföras minst vart 10 år i de delar där ljung dominerar i fältskiktet.
- I naturtypen förekommer endast opåverkade variationer i hydrologin.

Typiska arter

- Minst x av de typiska arterna (se nedan) ska finnas i minst x % av provytorna.

Jungfru Marie nycklar, sileshår, klockljung, klockgentiana, borsttåg, myrtilja, granspira,

nattviol, ängsvädd, och hedsäv.

Beskrivningen av mål med typiska arter kan behöva kompletteras senare.

Torra hedar

Naturvårdsverkets definition

Torra till friska hedar på silikatrika podsoljor, formade av bete eller slåtter, bränning och buskröjning. Vegetationen uppvisar stor variation beroende på underlag, fuktighet, hävdhistoria och hävdintensitet.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Hedarna är beroende av hävd. Många av arterna är konkurrenssvaga. Det innebär att deras möjlighet att gro och leva kvar minskar om buskar och ljung breder ut sig för kraftigt. I dag återfinns arterna främst på magra slåtter- eller betesmarker som bränns regelbundet.

Förekomst av slitagefläckar i grässvålen är i mindre skala (x % av naturtypen) är positiv då det gynnar frögroning och vissa insekter.

Insprängt i hedmosaiken eller i anslutning till heden kan det finnas enebuskar eller mer buskiga och trädbevuxna partier som ger lä men inte skuggar för mycket. Mosaikstruktur med bryn och buskage omväxlande med öppen solbelyst mark samt förekomst av blommande buskar av t.ex. hagtorn och slån gynnar en lång rad av insekter, t ex många dagfjärilar, vildbin och blomflugor, som behöver både öppna och slutna områden under sin livscykel.

Artsammansättningen är karaktäristisk för naturtypen och är inte påverkad av gödsling eller insådd av främmande arter.

Populationerna av de typiska arterna i naturtypen bibehålls eller ökar.

Bevarandemål

(Bevarandemålen beskriver naturtypen vid gynnsam bevarandestatus. De är av typen kvalitetsmål och ska bl. a. vara lätta att följa upp. Nedan ges förslag till sådana mål. Målen kommer i många fall att behöva ändras när basinventering är genomförd. Då kommer också alla x och y i texten nedan att bytas ut mot faktiska värden.)

Areal

Naturtypens utbredning bibehålls inom området och täcker minst x (33) hektar.

Strukturer och funktioner

- Naturtypen är väl hävdad varje år så att det inte sker någon skadlig ansamling av förna.
- Naturtypen är i huvudsak öppen. Träd och buskar som vuxit upp i ett välhävdad landskap har en total krontäckning av högst 15 %.
- Vedartad igenväxningsvegetation högre än 0,5 m förekommer ej.
- Örnbräken skall inom en 10-års period förekomma på högst 5 % av ytan.

Typiska arter

- Minst x av de typiska arterna (se nedan) finns i minst x % av provytorna.

Vårtåtel, kattfot, slättergubbe, fältmalört, småstarr arter, knägräs, backnejlika, hårginst, rotfibbla, stagg, backsippa, ängsvädd, sandmaskrosor och backtimjan.

Beskrivningen av mål med typiska arter kan behöva kompletteras senare.

Alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade*

Naturvårdsverkets definition

Naturliga, tidvis översvämmade skogar med ask eller klibbal i låglänta områden, vid källor och längs vattendrag på jordar som är rika på alluviala avlagringar och som vid lågvatten är väl dränerade.

Karaktärsarter: Klibbal, ask, alm, hägg, knäckepil, glasbjörk, strätta, bäckbräsma, ängsbräsma, älgört, skogsnäva, humleblomster, vitsippa, svalört, strandklo, brännässla, sjöfräken, kärrfräken och flera starrarter.

* Bevarandet av naturtypen har hög prioritet inom EU.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Förekomst av substrat för epifytiska mossor, lavar och svampar samt för insekter och landmollusker är av största vikt. Exempel på substrat: gamla träd, grova träd, död ved i grenar, torrträd, hålträd och lågor av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier.

Förekomst av strukturer som socklar, vattensamlingar och hålträd.

Skogstypens naturvärden utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik vilket omfattar naturliga störningar som t.ex. översvämningar, stormfällningar svamp- och insektsangrepp.

Opåverkad hydrologi.

Artsammansättningen är karaktäristisk för naturtypen utan negativ inverkan av eutrofiering, försurning eller främmande arter eller fiskstammar.

Populationerna av de typiska arterna i naturtypen bibehålls eller ökar.

Bevarandemål

(Bevarandemålen beskriver naturtypen vid gynnsam bevarandestatus. De är av typen kvalitetsmål och ska bl. a. vara lätta att följa upp. Nedan ges förslag till sådana mål. Målen kommer i många fall att behöva ändras när basinventering är genomförd. Då kommer också alla x och y i texten nedan att bytas ut mot faktiska värden.)

Areal

Naturtypens utbredning bibehålls inom området och täcker minst x (13) hektar.

Strukturer och funktioner

- Lövträdens andel av virkesförrådet bibehålls eller ökar.

- De andelar av virkesförrådet som utgörs av äldre träd bibehålls eller ökar.
- Minst x % av virkesförrådet utgörs av död ved.

Typiska arter

- Minst x av de typiska växt- och fågelarterna (se nedan) finns i minst x % av provrutorna.

Kärlväxter:

Missne, bäckbräsma, springkorn, strutbräken, safsa.

Mossor:

källgräsmossa, trubbfjädermossa, skirmossa, mörk husmossa, rörsvepemossa (endast Gårdshult), blåsfliksmossa, bandpraktmossa, bågpraktmossa, alsidenmossa, stenporella, skogshakmossa, dunmossa, ulota-arter.

Fåglar:

Stjärtmes, mindre hackspett, entita.

Beskrivningen av mål med typiska arter kan behöva kompletteras senare.

Referenser

- Arup, U. 2001. Stenlavar i naturskyddade områden i Hallands län 2001. Länsstyrelsen i Halland. Meddelande 2002:25.
- Naturvårdsverket. 2005. Natura 2000 Art- och naturtypsvisa vägledningar. www.naturvardsverket.se
- Fritz, Örjan. Inventering av skogliga nyckelbiotoper inom naturskyddade områden i Hallands län 1995. Länsstyrelsen i Halland. Meddelande 1996:10
- Reservatsbeslut och skötselplan.

Rödlistade arter

Fåglar

fältpiplärka *Anthus campestris* EN*

Insekter

assvartbagge *Phaleria cadaverina* VU
bibagge *Apalus bimaculatus* VU
dynfrölöpare *Harpalus neglectus* NT
dyngrävare *Dyschirius impunctipennis* VU
finsandvägstekel *Arachnospila abnormis* REG
flygsandvägstekel *Arachnospila wesmaeli* NT
guldlöpare *Carabus nitens* REG
gulkantad kärlöpare *Agonum marginatum* NT
havsmurarbi *Osmia maritima* VU
ljungkornlöpare *Amara infima* NT
ljungsabblöpare *Bembidion nigricorne* NT
röd strandkrypare *Aegialia spissipes* DD

Kärlväxter:

blomvass *Butomus umbellatus* REG
strandbeta *Beta vulgaris* ssp. *maritima* NT
sandmålla *Atriplex laciniata* EN
huvudtåg *Juncus capitatus* VU
knutört *Anagallis minima* NT
granspira *Pedicularis sylvatica* NT
ljungögontröst *Euphrasia micrantha* VU
låsbräken *Botrychium lunaria* REG
källgräs *Catabrosa aquatica* VU

Mossor:

almskruvmossa *Tortula laevipila* EN

* Kategorier enligt "Rödlistade arter i Sverige 2000".

Karta 1.
Skala 1:200 000

© Lantmäteriet, 2005. Ur GSD översiktskartan, 106-2004/188-N, fastighetskartan, 106-2004/188-N och ortofotot, 106-2004/188-N.

Skala 1:25 000
Norra delen

Skala 1:25 000
Södra delen